

Radomir Mićunović

OLOVKA MIMO DRUGE

Dragomir Brajković: MOJE SE ZNA, pesme

Najnovija zbirka pesama istaknutog književnog poslenika Dragomira Brajkovića pored naslove «Moje se zna» u podnaslovu je okarakterisana kao KAZIVANJA IZ PISANE JELE.

Koristeći živopisni, gotovo metaforični naziv rodnog mesta, autor upućuje da će se poslužiti govorom svog kraja, kako bi dočarao specifičnosti stavova i mišljenja, pa i samog života, bjelopoljskog okruga.

Na Njegoševom tragu je, inače, nekoliko pesnika iz Crne Gore, kojima je zajednička crta – korišćenje narodne mudrosti i zavičanog narečja.

Ima ih koji svrstavaju Dragomira u stražilovsku liniju, nalazeći u njegovom pesništvu svojstva karakteristična za liriku Miloša Crnjanskog. Ipak, najbliži su istini oni koji smatraju da je ovaj, bez obzira na sve sličnosti, prevashodno svoj, što i sam autor potvrđuje sintagmom **Moje se zna!**

On je, zapravo, oličenje vlastitog stiha OLOVKA MIMO DRUGE, što asocira, opet, na džeferdar Vuka Mandušića iz «Gorskog vijenca».

U pomenutoj Brajkovićevoj pesmarici, takođe, postoji PUŠKA, i to gromovita, da se daleko čuje.

Naš savremenik ne promašuje.

Što naumi i nacilja – pogađa.

Posred srede.

Mogli bi mu mnogi zavidet, uključujući i Jasnu Šekarić, svetsku zvezdu u streljaštvu..

Reč je, takođe, oružje, i to vrlo ubojito. Međutim, kao što su pisaljka i duga cev onoliko dobre koliko su dobri razložna pamet, oštro oko i vešta ruka koje njima barataju, tako su rukopisi dragoceni taman koliko je stvaralac dorastao velikim temama i delima.

Zavičaj pesnikov je, rekoše, u jeziku, a zavičajni jezik je u pesniku. Te dve istine kod Brajkovića su optimalno ispoštovane i predstavljaju osnovne vrednosti njegove poezije. «Krvava svadba u Brzavi» bio je njegov povratak izvornim vrednostima i rečima, pre no što su usledila dva, zvanična, takorekuć promotivna povratka – prvo u Crnu Goru, pa u Pisanu Jelu.

Sigurno da ni jedan od tih pojmova nije više ono što je bio, kao što ni poeta nije više dečak, ali literatura postiže nemoguće – premošćuje vreme i prostor – podmlađuje staro (i starinsko) i potpaljuje zgaslo. Oživljavanjem nestalog, kroz davni vokabular i sećanje, spasavaju se drage i dragocene stvari, bića pogotovo, od definitivnog gubitka.

Pamet u ironiju skritu, deo kritike je nazvao ironijskim ludizmom. Neko od kritičara se dosetio da tu poeziju nazove brajkovanje. Ulazak u jezik, da bi se iz njega progovorilo njim samim, Dragomir je uvežbao, i sveštio, u ranijim svojim knjigama, a ovde je književni postupak pojačao i prinovio pevanjem o nastanku pesama. Eho vlastitog oglašavanja neki su nazvali pesmama razjasnicama. Sama zbirka je primer kako se epsko i dramsko u lirskom gnezde, što upozorava da njegova poetska monolitnost nije jednostruka ni pojednostavljena već višeslojna i mnogostrana. Nekoliko pesničkih modela je srećno ukomponovano u Brajkovićevo delo. Daleke asocijacije na Tina Ujevića, Miloša Crnjanskog, Rastka Petrovića pa i autorovog zemljaka Rista Ratkovića, po nekim motivskim i značenjskim

Elementima. Prepoznavanjima, upravo svedoče da se ovaj imao na koga oslanjati, u izgradnji vlastitog puta i tvorenju svog zavidnog opusa. Pritom se ne zapostavlja ni uticaj narodne književnosti čija iskustva, kao i drugi pesnici njegovih krajeva, zdušno baštini, s time što je D. B. otišao dalje od većine.

Nije slučajno ni što se putovanje u njegovim naslovima i stihovima često spominje.

Ovoga puta je okosnicu svoje zbirke izabrao mudrolije trećeg doba. Starci i starice u odlasku, zalaze među korice knjige, kao na oproštaj, da se prisete svojih mladosti, lepih časova i dragih likova. Tom svetu se, inače, spisatelj neprestano vraća. Setimo se samo nekih prethodnih knjiga. Prvo, *Povratak u Crnu Goru*, zatim *Povratak u Pisanu Jelu*. U stvari, prioritetan je *Put u reči*. Međutim, nije u pitanju isključivo zavičajni pesnik. U njemu je i potreba za egzotikom dalekih predela. Beše nekad *Proleće u Teheranu*. Ni tu se ne zadržava. Zapućuje se u tajanstveni beskraj. Kosmičari.

U njegovom slučaju, uravnoteženi su, potpuno, emotivni i duhovni potencijali, čime se postiže tekstualna koherentnost. Nisu slova jedino sredstvo. Uspostavljaju se **slike u rečima** i tako se umetnički efekat potencira i produbljuje.

Moje se zna može se, i mora, čitati polihrono. U toj sintagmi su ne samo estetske već i etičke, visokozahtevne, da ne kažemo zavetne, postavke. Još *Slovom o postanju* naš savremenik je postavio samom sebi najviše kriterijume, pa ih sada ostvaruje, u nastojanju da ih premaši.

Razume se da je čovek u žiži interesovanja, sa svojim prirodnim okruženjem. Svi oni, redom: kapići, krivokapići i višekapići. Jedinka kao supstanca prirode, učesnik istorijskih i društvenih tokova, fenomen. Tražeći u bliskima i sunarodnicima, sem ličnog, ono genetsko i arhetipsko, zaustiće stih kojim se iskustvenost i oniričnost dopunjavaju: *Što ne vide oči vidi duša*. Intuicija i slutnja, podsvest i pamćenje, pomažu mu da upesmi što se ne bi moglo jednostavno opričati. Neretko se doseže treće stanje, kostićevsko, među javom i med snom.

Poslednja knjiga mu je, zapravo, posvećena poslednjim kazivanjima predaka, o košulji, pušci, olovki, kolu... Čista srca i zdrave pameti, ali mešajući vremena, zbilju i pričine, junakinje i junaci Brajkovićeve pesmarice otrivaju svoje prohteve i potonje nakane, e da bi se od smrti odbranili i u mladost nekako vratili.

*Ako je broja, za svoga vijeka,
naigrala sam se kola
i napjevala pjesama,
samo ono kolo kod crkve u Poljima
nikako da smetnem –*

pripovedala je, u dobrom raspoloženju baba Milena, miljenica i umilnica, bliža stotoj no devedesetoj, tražeći robu da se odene i krene na vilinsko mesto, kao dok je bila u cvetu mladosti.

*Opremala se i doterivala
da tamo ode nikome ne verujući
da sada u Poljima nema ni crkve ni kola.*

Njoj je do igranke, a starini do puške:

*'Nu, de mi onu pušku', govori đed u vrućici,
a svi se gradimo nevešti – ko ne znamo šta ište
a još manje šta će mu sad puška
kad se za goli život bori
i kad ne zna na kojem je svijetu –
sve mu o tanku koncu visi!*

Ništa čudno što se oružja maša onaj kome je stalno život bio ugrožen od protivnika i zverinja:

*Naživjeh se ako je broja,
i nagledah svijeta
a nijedno me muka ne mimoiđe.*

Pismenima je, opet, do pisaljke stalo:
*Kao da je, sama od sebe,
propisala ona izgubljena olovka.*

Lokalizama, specifičnosti narečja i dijaloških đakonija povazan je u strofama Brajkovićevim. Njima postiže koloritnost i autentičnost.

Olovka je uvodna pesma u zbirci. Bez olovke se ne bi pesma ni mogla zapisati, jer u to vreme, kada se u glavi začinjala, elektronska sokoćala nisu vladala ovim prostorima.

Kad si, perom, onu pesmu o olovci pisao prati prethodnu.

Sledi *Rasprava o pušci u 23 slike*, pa *Kad si, o pušci, onu raspravu prisluškiavao*, zatim *Pohvala muvi* praćena lirskim komentarom *Dok si, muvi, onu pohvalu u pero hvatao*.

Dosadna muvetina, eto, dočeka da se o njoj zbori kao o važnom faktoru, što ona uistinu jeste čim tera samrtnika da se brani i na taj način odbija da umre.

Na redu je, onda, *Košulja* koju prati *O košulji, onu priču dok si slušao*.

Kazivaše Božina Mrdović da mu je nekakav Joksims pripovedao, a ti, veli, zabilježi, započinje jedna kaža, a završava se: **Da ne nadari đavo Milosavu te je opr...** I druge su u tom stilu i maniru.

Dalje se nižu: *Kapa, Višekapići, Kad sam, onomad, u varoš silazio, Kolo, O snjegovima lanjskim i jadima današnjim, Slijeća, U hramu, Ponovak, Moje se zna, Dok si u pesmu ona priča o trpljenju slagala, Pohvala skazu*.

U *Ponovku* navodi se slučaj *Jokana Purišina* čiji grob je negde u Americi, pa je vrlo potomak dao svom detetu ime po iznaniku, na šta mu sredina odobrava:

*Đeda si ponovio, ne ponovio no oživlje ga,
ako je on odstupio, nije ime njegovo,
ako su njega proćerali, ime nijesu*

Ne samo o svojtji, nego i o neznanima piše pisac od časti i dara.
Za one bez ikog u svijetu rušnu

Ovom pjesmom palim svijeću zadušnu.

Nije zgoreg napomenuti da je svojevrsni, kritično originalan, sa dijaloškim početkom, pogovor O KAPICI, PERU I OLOVCI IZ PISANE JELE napisao Miro Vuksanović

Sećam se Brajkovića kada je, 1966. godine, došao na studije u Beograd. Sretoh ga u Domu omladine, kod njegovog zavičajca Svetozara Baltića. Nosio je gimnazijski kačket i prve pesme. Primer je kako se radom ostvaruju čuda. Talenat je nedovoljan da bi se u značajnog pesnika stasalo. Pomno je iščitavao druge, da bi, danas, drugi njega rado čitali i slušali.

Ako sam nekad i pomišljao da je poezija ustihovana stihija, na njegovom slučaju sam se uverio da, ipaj, jedino nauč(e)ne stvari poeziju mogu da učine zavidnom.

Rođen je 10. decembra 1947. u Pisanoj Jeli kod Bijelog Polja. Objavio je na desetine stihovanki i podobijao gotovo sve domaće vrednije nagrade.

Simptomatično je, i simbolično, da Brajkovićev put u literarne vode označen je zbirkom «Veliko putovanje». Kao što su verodostojne poruke iz poslednje njegove zbirke, dok se u pesmu ona priča o življenju slagala: *Svakome svoje, i još ponešto pride, a moje se zna...*

Podrazumevaju se u tome i životne oskudice (*Otkad se znalo: prije nimalo no imalo*) i duhovna blaga (*Blaženi oni što kroz pesme i skaske / uvode u beskrajne dane nezemaljske / svetove zidane na tananom zraku / ko grad što zidaše vila na oblaku*)

Njegova poema «Krvava svadba u Brzavi» doživela je 11 izdanja! Četiri puta je štampana «Vatra u rukama» a ponovljena su izdanja «Povratak u Crnu Goru» i «Put u reči».

Više puta su mu svetlo dana ugledale izabrane i nove pesme.

Za decu je objavio knjige «Dva detinjstva» i «Štono stari vele» u po dva izdanja.

U svom opusu ima knjigu parodija, zatim oglede o Vuku Karadžiću, monografiju Desanke Maksimović, Teslin pojmovnik, Povratak Jovana Dučića (3 izdanja), Čitanku Kosovskog Boja (sa Milovanom Vitezovićem), zbornik «Po moru teče Lim», antologije poezije za decu «Sve što raste» i Važna pitanja» i druge, pažnje dostojne, antologije, za odrasle.

DIOGEN pro culture magazine & DIOGEN pro art magazine -ISSN 2296-0929; ISSN 2296-0910
Publisher Einhorn Verlag, Kusunacht, Switzerland
E-mail: contact_editor@diogenpro.com / WWW: <http://www.diogenpro.com/>

Bavi se i kritikom.
Dugo je urednikovao na Radio Beogradu.
U poznatoj ediciji ODGOVORI, Miloša Javtića objavljena je knjiga razgovora sa Dragomiro Brajkovićem *Poreklo nade*.
Prevođen je na dvadesetak svetskih jezika, uključujući kineski, japanski i portugalski.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>

NE KOPIRATI